

Aktualitātes sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju un tiesību veicināšanā

J Ū L I J S 2 0 2 2

LATVIJĀ:

- **Saeima 14. jūlijā otrajā lasījumā atbalstīja grozījumus likumā "Par maternitātes un slimības apdrošināšanu".** Ar tiem iecerēts mainīt vecāku pabalsta izmantošanas kārtību - katram no bērna vecākiem līdz dienai, kad bērns sasniedz astoņu gadu vecumu, būs tiesības uz vismaz divus kalendāros mēnešus ilgu vecāku pabalsta periodu, kuru nevar izmantot otrs vecāks. Lai likuma grozījumi stātos spēkā, tie Saeimai vēl jāatbalsta galīgajā lasījumā.
- **Sarunu festivāla "Lampa" ietvaros, kas norisinājās no 1. līdz 2. jūlijam, bija iespēja sekot līdz dažādām diskusijām par dzimumu līdztiesību.** 1. jūlijā norisinājās Centra MARTA sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu un Aktīvo iedzīvotāju fondu rīkotā **diskusija "Sieviešu pārstāvniecība politikā: nepieciešamība vai ekstra?"**, Vācijas vēstniecības Rīgā sadarbībā ar Latvijas Transatlantisko Organizāciju un Ārlietu ministriju rīkotā **diskusija "Sieviešu loma starptautisku konfliktu risināšanā"**, kā arī **sieviešu standaps "BET kā tad ar vīriešiem?"**. Savukārt 2. jūlijā norisinājās Valsts kancelejas sadarbībā ar Labklājības ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju un Kanādas vēstniecību Latvijā rīkotā **diskusija "Sievietes un lēmumu pieņemšana. Pieredzes stāsti un diskusija"**, kā arī Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla kopā ar biedrību "Sāre khetene" **rīkotais pasākums "Mellenes un romances"**, kura ietvaros varēja iepazīt romu kultūru, tādējādi laužot stereotipus par romu kopienā.

- **21. jūlijā labklājības ministrs Gatis Eglītis lidsabiedrībai "ariBaltic" pasniedza atzinības rakstu par dažādības un dzimumu līdztiesības principu iedzīvināšanu uzņēmuma kultūrā.** Šajā gadā lidsabiedrība "airBaltic" ir ieguvusi Starptautiskās Gaisa satiksmes asociācijas Daudzveidības un iekļaujošas komandas balvu.
- **12. jūlijā Latvijas delegācija ikgadējā ANO augsta līmeņa politiskajā forumā par ilgtspējīgu attīstību, kas norisinājās no 5. līdz 15. jūlijam Ņujorkā, prezentēja Latvijas ziņojumu par sasniegto ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanā. Ziņojumā ir iekļauts arī pārskats par 5. ilgtspējīgas attīstības mērķi - dzimumu līdztiesības panākšanu.** Šajā kontekstā Latvijā ir vērojams pakāpenisks progress visās dzimumu līdztiesības jomās, tiek veikts izglītojošs darbs, lai pilnveidotu iesaistīto speciālistu izpratni par vardarbību ģimenē un pret sievietēm, kā arī tiek stiprināta starpinstitūciju sadarbība vardarbības gadījumu efektīvai risināšanai. Sieviešu līdzdalība darba tirgū Latvijā ir pastāvīgi augsta, vienlaikus darba samaksas atšķirība ir augstākā Eiropas Savienībā.
- Centrs MARTA projekta "Drosme rūpēties" ietvaros ir izstrādājuši **brīvpieejas testu, kurā, atbildot uz 14 jautājumiem, ir iespēja pārlicināties, cik veselīgas ir personas attiecības.**
- Latvijas Bērnu Fonds jūlijā organizēja **vasaras nometni ģimenēm, kas cietušas no fiziskas vai emocionālas vardarbības.**
- Latvijas zinātniece, kas **saņēmusi prestižo "L'Oreal-UNESCO" balvu sievietēm zinātnē, Anda Barkāne ir izstrādājusi dabiskas 3D printeru tintes.**
- **Sākot ar 28. jūliju, sievietes tiek aicinātas pieteikties dienestam Nacionālo bruņoto spēku Štāba bataljona Godasardzes rotā.** Trīs Baltijas valstu vidū Latvija būs pirmā, kas uzņems sievietes Godasardzes vienības sastāvā.

EIROPĀ:

- **1. jūlijā par Eiropas Savienības Padomes prezidējošo valsti kļuva Čehija, pārņemot prezidentūras pienākumus no Francijas. Čehijas prezidentūras galvenās prioritātes būs:** bēgļu krīzes un pēckara Ukrainas atjaunošanas pārvaldība, enerģētikas sektora drošība, Eiropas aizsardzības un kiberdrošības stiprināšana, Eiropas ekonomikas ilgtspējība un noturība un demokrātisko institūciju noturība. **Čehijas prezidentūra fokusēsies uz diskusiju turpināšanu darba samaksas pārskatāmības direktīvas kontekstā, kā arī uz līdztiesības institūciju lomas un neatkarības stiprināšanu.**
- **5. jūlijā Eiropas Parlaments pieņēma rezolūciju, aicinot efektīvāk integrēt dzimumu līdztiesības jautājumus politikas pasākumos, kas vērsti uz bezpajumtniecības, mājokļu trūkuma un enerģētikas problēmu risināšanu.** Parlaments papildus aicina Eiropas Komisiju izstrādāt vērienīgu Eiropas stratēģiju nabadzības apkarošanai 2030. gadam ar mērķrādītājiem nabadzības samazināšanai un ar uzsvaru uz sieviešu nabadzības izskaušanu.
- **Eiropas Parlaments ir ierosinājis iekļaut Eiropas Savienības Pamattiesību hartā sieviešu tiesības uz drošu un likumīgu abortu.** Šāds ierosinājums izskanējis pēc tam, kad tiesības veikt abortus faktiski tika aizliegtas ASV pēc ASV Augstākās tiesas sprieduma.
- **Eiropas Komisija 12. jūlijā publicēja 2022. gada ziņojumu par nodarbinātību un sociālajiem procesiem Eiropā.** Ziņojumā tika uzsvērts, ka Covid-19 pandēmijas izraisītās ekonomiskās krīzes laikā jauniešus negatīvi ietekmēja darba vietu zudums. Nevienlīdzību jauniešu vidū rada arī dzimuma faktors - **uzsākot karjeru, jaunas sievietes ES pelna vidēji par 7,2% mazāk nekā viņu kolēģi vīrieši, un šī atšķirība palielinās līdz ar vecumu.**

- **Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir publicējis pētījumu par vardarbīgas kontroles un psiholoģiskās vardarbības pret sievietēm ierobežošanu ES dalībvalstīs.** Pētījumā tiek analizēti vardarbīgas kontroles un psiholoģiskās vardarbības pret sievietēm cēloņi un sekas, novērtēta psiholoģiskās vardarbības un vardarbīgas kontroles kriminalizācija ES dalībvalstīs, kā arī apzināti un analizēti veiksmīgie prakses piemēri dalībvalstīs un galvenie šķēršļi vardarbīgas kontroles un psiholoģiskās vardarbības pret sievietēm novēršanā ES dalībvalstīs.
- **EIGE pievienojas citām ES aģentūrām atbalsta sniegšanā Ukrainas kara upuriem.** Šajā kontekstā EIGE ir uzsācis projektu, lai apkopotu informāciju par bēgļiem pieejamajiem veselības aprūpes pakalpojumiem ES dalībvalstīs, īpašu uzsvaru liekot uz reproduktīvās un seksuālās veselības pakalpojumiem, kā arī pakalpojumiem, kas ir mērķēti uz seksuālā vardarbībā cietušajām personām. Papildus šim pētījumam EIGE kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru (FRA) vāks datus par sieviešu pieredzi Ukrainā konflikta zonās, kā arī dodoties bēgļu gaitās, lai apzinātu situāciju saistībā ar cilvēktiesību pārkāpumiem, ar kuriem saskaras sievietes no Ukrainas.
- EIGE ir publicējis **ceļvedi efektīvai dzimumu līdztiesības plānu īstenošanai augstākajā izglītībā un pētniecībā,** kā arī **informatīvu materiālu par galvenajiem veiksmes faktoriem un šķēršļiem dzimumu līdztiesības plānos augstākās izglītības iestādēs un pētniecības jomā.**
- **EIGE publicējis ziņojumu par publiskajiem iepirkumiem Eiropas Savienībā, ņemot vērā dzimumu līdztiesības aspektus.** Pētījuma rezultāti liecina, ka lielākajā daļā ES valstu ir zems dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušanas līmenis publisko iepirkumu kontekstā. Tādējādi netiek izmantotas iespējas panākt taisnīgāku ekonomisko resursu sadali un dzīves līmeņa uzlabošanu gan sievietēm, gan vīriešiem.

- **EIGE ir publicējis pētījuma ziņojumu par platformu darbu.** EIGE aptaujas galvenais mērķis bija veicināt izpratni par ar dzimumu saistītām atšķirībām darba apstākļos, darba modeļos un darba un privātās dzīves līdzsvarā sievietēm un vīriešiem platformu darba kontekstā, īpaši ņemot vērā Covid-19 pandēmijas sekas.

PASAULĒ:

- **Pasaules ekonomikas forums ir publicējis Globālo dzimumu līdztiesības indeksu 2022.** Globālais dzimumu līdztiesības indekss nosaka pašreizējo stāvokli dzimumu līdztiesības attīstībā četrās galvenajās dimensijās - ekonomiskā līdzdalība un iespējas, izglītības sasniegumi, veselība, kā arī politiskā līdzdalība. Šogad indeksa ietvaros ir salīdzinātas 146 pasaules valstis, nodrošinot plašu starpvalstu analīzi dzimumu līdztiesības jomā. **Latvijā gada laikā ir pasliktinājusies situācija dzimumu līdztiesības jomā, ierindojoties 26. vietā (iepriekš 20.).** No indeksā vērtētajām līdztiesības jomām visai zems vērtējums Latvijai ir politiskās līdzdalības jomā - Latvija ir saņēmusi tikai 30.1% no maksimālajiem 100%.
- Aicinām noklausīties **Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) veidoto raidierakstu par to, kā Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi sieviešu ikdienu un iespējas.**
- OECD ir publicējusi **pētījumu par Sieviešu iespēju veicināšanu videi draudzīgas izaugsmes kontekstā Grieķijā.**
- ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas organizācija kopā ar *Ant Foundation* **ir uzsākuši projektu "Kopā digitāli", lai veicinātu sieviešu uzņēmēju iespējas digitālajā ekonomikā.**

- **ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas organizācijas pārstāve Afganistānā ir nākusi klajā ar paziņojumu par aktuālo sieviešu un meiteņu situāciju Afganistānā**, norādot, ka pēdējo 11 mēnešu laikā sievietes un meitenes Afganistānā ir pieredzējušas aizvien ierobežojošāku politiku. Tā, piemēram, meitenes nevar apmeklēt vidusskolu, sievietes nevar strādāt ārpus mājas, izņemot dažus noteiktus sektorus, kā arī sievietēm ir nepieciešams pavadoņs, ja viņas vēlas doties tālāk par 78 kilometriem no savas dzīvesvietas.
- **Pāvests pirmo reizi vēsturē ir nominējis trīs sievietes Bīskapu padomdevēju komitejai**, kas konsultē pāvestu pasaules bīskapu izvēlē. Iepriekš šajā komitejā ir bijuši tikai vīrieši.